

Jaarstukken 2023

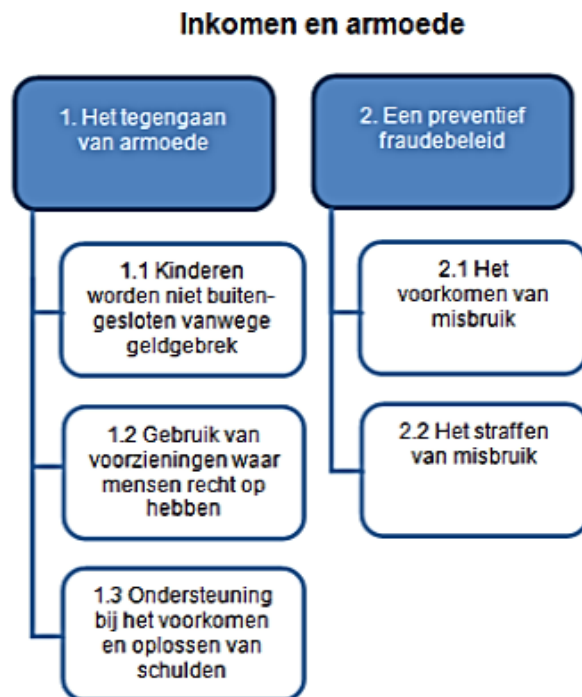
Versie: Vastgesteld door Raad op 27 juni 2024

Inkomen en armoede

Portefeuillehouder: M. Everhardt

Doelstellingen in één oogopslag

Belangrijke ontwikkelingen

Bijstand en re-integratie

In 2023 zijn er 45 mensen uitgestroomd uit de bijstand naar werk. Dit zijn minder mensen dan eerdere jaren. Door aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt lukt het veel mensen om werk te vinden of te behouden. De mensen die nu nog in de bijstand zitten hebben een grote afstand tot de arbeidsmarkt. De re-integratie van deze mensen vereist langdurige intensieve begeleiding en inzet van diverse maatwerktrajecten. De re-integratieuitgaven zijn daardoor in 2023 hoger uitgevallen dan begroot.

Bijstandsuitkeringen

Het aantal bijstandsontvangers is gedaald, van 289 in 2022 per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder naar 248 in 2023. Dit komt overeen met de landelijke trend. De belangrijkste uitstroomreden is werk.

Bijzondere bijstand

De uitgaven voor bijzondere bijstand zijn in 2023 lager dan begroot. In 2022 was er nog een overschrijding vanwege hogere inrichtingskosten voor statushouders. In 2023 was het aantal gehuisveste statushouders volgens verwachting. In 2024 zullen wel extra statushouders worden gehuisvest.

De grootste uitgaven voor bijzondere bijstand in 2023 waren de energietoeslagen. Daarna waren de hoogste uitgaven:

1. Individuele inkomenstoelage (voor langdurige minima)
2. Kosten woninginrichting
3. Kosten bewindvoering of budgetbeheer
4. Doe mee regeling

Naast lagere kosten voor woninginrichting, zijn ook de kosten voor bewindvoering gedaald. Er zijn meer inwoners uitgestroomd dan ingestroomd.

Sociale werkvoorziening

Pantar, de uitvoerder van de Sociale Werkvoorziening, ontvangt een subsidie van de gemeente Diemen. De subsidiebijdrage is gebaseerd op een schatting van de sociale werkpopulatie en het is een bijdrage aan de loonkosten. De sociale werkpopulatie loopt af, de afloop ervan is moeilijk in te schatten.

Omdat de sociaal ontwikkelbedrijven landelijk (financieel) onder druk staan als gevolg van de loon- en prijsontwikkeling, heeft het kabinet in 2023 incidenteel € 190.000 extra verstrekt. Via de 4e kwartaalbrief zijn deze middelen geclaimd en is het budget met dit bedrag verhoogd.

In de financiële toelichting komen de definitieve cijfers met een verklaring.

Armoedebelief en minimaregelingen

De gemeente geeft extra financiële ondersteuning aan inwoners met een laag inkomen om maatschappelijke participatie mogelijk te maken en problemen te voorkomen. We voeren een ruimhartig armoedebelief, waarbij niet-gebruik wordt tegengegaan, onder andere door zoveel mogelijk minimaregelingen automatisch toe te kennen. We besteden extra aandacht aan minimahuishoudens met opgroeiende kinderen. We willen niet dat deze kinderen uitgesloten worden van deelname aan maatschappelijke activiteiten vanwege geldgebrek, maar willen dat ze gelijke kansen krijgen om zich te ontwikkelen.

Ook in 2023 hebben de huishoudens met een laag inkomen de gevolgen van de stijgende energieprijzen en inflatie ervaren. Mogelijk juist afgelopen jaar, omdat de daadwerkelijke energielasten pas in 2023 toenamen vanwege aflopende energiecontracten. In 2023 is veel ingezet op het extra ondersteunen van inwoners die dit nodig hebben, onder andere met de energietoeslagen en de maatregelen van de Steunimpuls van najaar 2022.

- Er is extra ingezet op het onder de aandacht brengen van regelingen en ondersteuningsmogelijkheden voor minima onder andere met behulp van het communicatieoffensief en de ontwikkeling van nieuw communicatiemateriaal. Daarnaast zijn er verschillende acties geweest in het kader van de Vliegende Brigade.
- De begroting is verhoogd om het aanbod voor kinderen via de Stadspas uit te breiden. Deze pilot loopt tot augustus 2025. Onderdeel hiervan is het kindtegoed, wat jaarlijks op de pas wordt gestort voor kinderen tot en met 14 jaar. In 2023 is ook een eenmalige extra storting gedaan van het kindtegoed op de Stadspas.
- Er is een draagvlakonderzoek uitgevoerd voor de realisatie van een noodhulpbureau in Diemen. Besluitvorming hierover vindt in 2024 plaats.
- De gemeente is in gesprek met scholen over de armoedeaanpak op scholen.
- De (mogelijk) rechthebbende inwoners die geen individuele inkomensvoorslag hebben aangevraagd, zijn geattendeerd op de aanvraagmogelijkheid.
- Om inwoners met betalingsachterstanden (bij onder meer energieleveranciers) eerder hulp te kunnen bieden is de aanpak Vroeg Eropaf uitgebreid.
- Er zijn 14 uitgiftepunten voor menstruatieproducten gerealiseerd in Diemen.
- Het college heeft onderzoek laten doen naar de omvang en samenstelling van de minimapopulatie en de effecten van het armoedebeleid op de inkomenspositie van minimahuishoudens in de gemeente Diemen. Dit heeft een armoedemonitor en een inkomenseffectrapportage opgeleverd.
- Voedselbank Diemen is gestart met een winkelformule.

In 2024 wordt de Steunimpuls geëvalueerd en een rekenkameronderzoek naar armoede en sociale ongelijkheid uitgevoerd. Op basis van onder andere deze informatie wordt nieuw beleid ontwikkeld, om inwoners met een laag inkomen zo gericht mogelijk te ondersteunen.

Werken met ervaringsdeskundigen

We treden actief op om armoede en de effecten daarvan te bestrijden. Armoede levert veel stress op. Daarom biedt de gemeente Diemen een dienstverlening die daar rekening mee houdt en die toegankelijk, begrijpelijk en behulpzaam is. Waar mogelijk werken we daarom met ervaringsdeskundigen bij het ontwikkelen en evalueren van beleid en inkoop van voorzieningen. Ook bij het ontwikkelen van nieuw armoedebeleid in 2024 willen we werken met mensen die opgeleid zijn om vanuit hun ervaringsperspectief mee te denken.

Schuldhelpverlening

In 2023 hebben twee belangrijke veranderingen plaatsgevonden: Halvering van de schuldenregeling en inzetten van saneringskrediet.

Vanaf 1 juli 2023 heeft het rijk de duur van een schuldregeling gehalveerd: van 3 jaar naar 18 maanden. Dit, in de hoop dat mensen met problematische schulden zich sneller aanmelden. Madi Diemen die schuldhelpverlening namens gemeente Diemen uitvoert, merkt niet dat de verkorting leidt tot een hogere instroom of andere ontwikkelingen.

Sinds 1 januari 2023 werkt Madi schuldhelpverlening met saneringskrediet. Met een saneringskrediet worden alle schuldeisers in één keer afgelost. De inwoner heeft dan nog één schuldeiser: de Kredietbank Amsterdam namens gemeente Diemen. Het doel is om inwoners schuldenrust te bieden. Ze worden niet meer maandelijks benaderd door

schuldeisers. Inwoners hebben bij Madi aangegeven dit een fijne verbetering te vinden. Bijkomend voordeel is dat het minder administratiedruk bij Madi en bij de schuldeisers geeft omdat geen contact meer nodig is met de schuldeisers.

In 2023 is er 7 keer saneringskrediet aangevraagd. Daarvan zijn er 3 toegewezen, 1 afgewezen en 3 zijn in behandeling. Inwoners hebben bij Madi aangegeven dit een fijne verbetering te vinden. Bijkomend voordeel is dat het minder administratiedruk bij Madi en bij de schuldeisers geeft omdat geen contact meer nodig is met de schuldeisers. In 2023 is er 7 keer saneringskrediet aangevraagd. Daarvan zijn er 3 toegewezen, 1 afgewezen en 3 zijn in behandeling.

In 2023 waren er 8 aanvragen voor schuldhelpverlening aan ondernemers, een lichte stijging ten opzichte van 2022 (6 aanvragen). Zuidweg en Partners, die schuldhelpverlening aan ondernemers namens gemeente Diemen uitvoert en landelijk opereert, ziet landelijk een grote toename aan aanvragen. Met name doordat ondernemers in de problemen komen nu ze de landelijke corona steunmaatregelen (Tozo, NOW, Tonk) terug moeten betalen. Diemen blijft wat dat betreft, in positieve zin, achter.

Tozo schulden bij de gemeente

126 ondernemers hebben Tozo lening voor bedrijfskrediet ontvangen, 95 ondernemers betalen terug en met 31 ondernemers zijn we in contact over de betaling.

Brede Ondersteuning - hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire

Het rijk heeft gemeenten gevraagd om brede ondersteuning te bieden aan (mogelijk) gedupeerde ouders en kinderen van erkend gedupeerde ouders op vijf leefgebieden: financiën, wonen, zorg, gezin en werk.

Het faciliteren van een nieuwe start is maatwerk. De ene inwoner heeft meer hulp nodig dan de andere inwoner om uiteindelijk dezelfde startpositie te krijgen. In het plan van aanpak wordt vastgelegd wat er wordt gedaan om tot een nieuwe start te komen.

Er zijn 78 plannen van aanpak sinds de start van de brede ondersteuning in februari 2021. In principe wordt voor elk gezinlid een apart dossier gemaakt. Er zijn nog een aantal plannen van aanpak waar nog kinderen onder vallen. Op alle dossiers wordt actief hulp verleend.

In juli 2023 zijn nieuwe doelgroepen toegevoegd aan de regeling (Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021): ex-toeslagpartners van gedupeerde aanvragers van kinderopvangtoeslag en nabestaanden van een overleden gedupeerde aanvrager of een overleden kind. In 2023 komen die mondesmaat binnen.

In 2023 is het aantal casusregisseurs uitgebreid van 1 naar 3. Die uitbreiding was nodig: een aantal hulpvragen zijn complex en of met multi-problematiek en kosten veel tijd.

Onderdeel van de aanpak is om publieke schulden van door de belastingdienst erkende gedupeerden kwijt te schelden. Bij de gemeente gaat het om het kwijtschelden van schulden op de bijstand, Bbz, IOAW en IOAZ. In 2023 is € 14.908 kwijtgescholden.

Ontheemde Oekraïners

Eind november 2022 is door de staatssecretaris van J & V een dringend beroep gedaan op de gemeenten om meer capaciteit beschikbaar te stellen voor de opvang van Oekraïners.

Door de gevechtsontwikkelingen in Oekraïne leek het erop dat er een toename in de vluchtelingenstroom op gang zou komen. Hierop is door de gemeente Diemen gereageerd door eind 2022 24 extra bedden voor drie maanden bij het VIA Hotel te reserveren.

Uiteindelijk is de toename van het aantal ontheemden uit de Oekraïne achter gebleven bij de verwachtingen van de staatssecretaris en heeft de gemeente de reservering bij het VIA Hotel niet voortgezet. De reservering gedurende drie maanden is wel gemeld zodat deze beschikbare bedden wel voor vergoeding in aanmerking komen.

De reguliere opvang van de overige ontheemden uit de Oekraïne (91 personen) is voortgezet via de tijdelijke opvang in de studio's.

Energietoeslagen 2023

Inwoners met een laag inkomen hebben voor 2022 en voor 2023 een energietoeslag van € 1.300 kunnen aanvragen. Er was ook een energietoeslag naar draagkracht voor inwoners met een hoger inkomen die ook financiële problemen hadden vanwege de gestegen energieprijzen. De gemeente Diemen heeft de regeling zoveel mogelijk automatisch toegekend. Huishoudens die de energietoeslag 2022 hebben ontvangen, hoefden in 2023 geen nieuwe aanvraag te doen. Via het Inlichtingenbureau is in 2023 een inkomenstoets gedaan. Alle rechthebbenden hebben de energietoeslag 2023 in december 2023 ambtshalve toegekend gekregen. Alle andere huishoudens kunnen tot 1 juli 2024 een aanvraag doen bij de gemeente.

Studenten hebben in 2023 via Dienst Uitvoering Onderwijs een tegemoetkoming in de energiekosten ontvangen. De gemeente Diemen had € 257.000 begroot voor een energietoeslag voor studenten. Deze middelen zijn ingezet voor de uitkering van de energietoeslag 2023 en de energietoeslag naar draagkracht.

Voor de energietoeslagen is 2023 afgesloten met een tekort van € 463.000. De extra middelen die het Rijk via de decembercirculaire 2022 beschikbaar heeft gesteld, zullen via de kwartaalbrieven in 2024 worden geclaimd. Deze middelen lijken voldoende te zijn om alle energietoeslagen te kunnen uitkeren.

Met de energietoeslagen hebben we een grote groep financieel kwetsbare inwoners kunnen ondersteunen. In 2024 vervalt de energietoeslag. De gemeente neemt in de ontwikkeling van het armoedebelief mee hoe we de gevolgen daarvan kunnen verzachten.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

1. Het tegengaan van armoede

Wat wilden we bereiken?	
Subdoelen	
1.1 - Kinderen worden niet buitengesloten van deelname aan maatschappelijke activiteiten vanwege geldgebrek	
1.2 - Burgers weten welke financiële regelingen de gemeente heeft en maken hier gebruik van	
1.3 - Ondersteuning bij het voorkomen en oplossen van schulden	
1.4 - We garanderen iedereen die het nodig heeft tijdig een bestaansminimum	

Activiteiten (Wat wilden we ervoor doen?)	Realisatie (Wat hebben we ervoor gedaan?)
Subdoel 1.1 - Kinderen worden niet buitengesloten van deelname aan maatschappelijke activiteiten vanwege geldgebrek	
1.1.1 - Stimuleren van het gebruik van de participatieregeling door actieve voorlichting via onder andere het maatschappelijk middenveld, participatiecoaches en de website.	Het gebruik van de Stadpas door kinderen in gezinnen met financiële moeilijkheden is verder gestimuleerd door de uitbreiding van het Stadspas aanbod, onder andere met het kindtegoed en meer educatieve, culturele en sportieve activiteiten. De participatieregelingen en de Stadspas voor kinderen zijn onder de aandacht gebracht door communicatieacties via de website en andere communicatiekanalen. Er is nieuw communicatie- en informatiemateriaal ontwikkeld. Daarnaast zijn netwerkpartners, waaronder scholen en energiecoaches, actief geïnformeerd over de regelingen en ontwikkelingen en is het nieuwe informatiemateriaal verspreid. In het najaar zijn klanten die het tegoed van de 'doe-mee-regeling' nog niet volledig hadden gedeclareerd telefonisch benaderd en hierop gewezen.
Subdoel 1.2 - Burgers weten welke financiële regelingen de gemeente heeft en maken hier gebruik van	
1.2.1 - Stimuleren van het gebruik van de minima regelingen door actieve voorlichting via onder andere het maatschappelijk middenveld, participatiecoaches en de website.	Net als voor de regelingen voor kinderen is ook actief gecommuniceerd over de regelingen voor de gehele minimadoelgroep. Specifiek zijn brieven verstuurd over de individuele inkomens toeslag. Klanten die geen individuele inkomens toeslag hebben aangevraagd, maar hier (mogelijk) wel recht op hebben zijn hierop geattendeerd middels een brief met aanvraagformulier of telefonisch benaderd. Daarnaast zijn er verschillende acties geweest in het kader van de vliegende brigade om beter aan te kunnen sluiten en mensen te vinden die we niet bereiken om mensen te informeren over de regelingen.
Subdoel 1.3 - Voorkomen en oplossen van schulden	
1.3.1 - Organiseren van workshops "ondersteuning thuisadministratie" ter preventie van schulden.	Maandelijks wordt door Madi Diemen de postsorteergroep georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten worden inwoners van Diemen die daar behoefte aan hebben geleerd hun (financiële) administratie te ordenen. Daarnaast geeft Humanitas ondersteuning bij de thuisadministratie.
1.3.2 - Inzetten van budgetbeheer.	In 2023 hebben 11 inwoners gebruik gemaakt van budgetbeheer. Het gaat om financieel kwetsbare inwoners. Door de inzet van budgetbeheer worden schulden voorkomen (preventie) of ontstaat een stabiele financiële situatie waardoor schuldhelpverlening mogelijk wordt. Omdat in 2023 bleek dat veel inwoners al lang in budgetbeheer zaten, is de gemeentelijke vergoeding gestopt voor inwoners die financieel zelfredzaam zijn. Dit is gebeurd in samenspraak met de betrokken inwoners.
Subdoel 1.4 - Wij garanderen iedereen die er recht op heeft tijdig een bestaansminimum	
1.4.1 - Uitkeringsgerechtigde ontvangt zijn uitkering of voorschot binnen vier weken na zijn aanvraag.	Als de termijn van vier weken wordt overschreden en het aannemelijk is dat er recht op bijstand bestaat wordt op verzoek van een uitkeringsgerechtigde een voorschot betaald. Dit komt slechts enkele keren per jaar voor.

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023
1.1.1 - % van de huishoudens met kinderen in de bijstand maakt gebruik van de "Doe mee" regeling.	55%	90%	57%
1.2.1 - % van de huishoudens in de bijstand maakt gebruik van voorzieningen bijzondere bijstand.	76% ¹⁹	80%	85%
1.4.1 - Maximale doorlooptijd van de aanvraag levensonderhoud in dagen.	29	28	24

2. Een preventief en straffend fraudebeleid

Wat wilden we bereiken?
Subdoelen
2.1 - Het voorkomen van misbruik van bijstandsuitkeringen
2.2 - Het straffen van misbruik van bijstandsuitkeringen

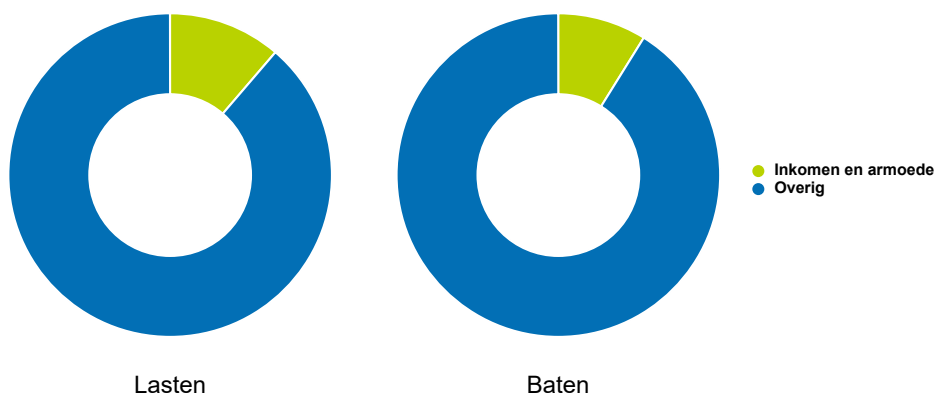
Activiteiten (Wat wilden we ervoor doen?)	Realisatie (Wat hebben we ervoor gedaan?)
Subdoel 2.1 - Het voorkomen van misbruik	
2.1.1 - Voorlichting bij de intake door middel van het uitreiken van een handboek met rechten en plichten.	Aan iedereen die een bijstandsuitkering krijgt, wordt het handboek met rechten, plichten en informatie verstrekt. Dit handboek wordt in een persoonlijk intakegesprek toegelicht
2.1.2 - Geven van voorlichtingsbijeenkomsten voor uitkeringsgerechtigden over de rechten en plichten.	Er worden uitsluitend individuele gesprekken gevoerd om mensen te informeren over rechten en plichten. Bij het geven van groepsvoorlichting is de privacy van uitkeringsgerechtigden in het geding. De praktijk laat ook zien dat de situaties van mensen te veel verschillen om groepsgewijze informatie te verstrekken
Subdoel 2.2 - Het straffen van misbruik	
2.2.1 - Controleren op de rechtmatigheid van de uitkering door middel van onder andere een huisbezoek.	Er vindt zorgvuldige screening plaats tijdens het aanvraagproces. De rechtmatigheid en de naleving van verplichtingen wordt daarnaast gecontroleerd door middel van periodieke en signaalgestuurde onderzoeken. Bij twijfel of onduidelijkheid over de woonsituatie wordt een huisbezoek afgelegd
2.2.2 - Opleggen van boetes wanneer fraude wordt geconstateerd.	Bij schending van de inlichtingenplicht wordt een boeteonderzoek gedaan. Bij de beoordeling van de boete wordt rekening gehouden met de mate van verwijtbaarheid, de hoogte van de benadeling, en de financiële draagkracht. Er wordt terughoudend omgegaan met het opleggen van boetes. Het moet voldoende duidelijk zijn dat het gaat om fraude en niet om een vergissing of onwetendheid van de betrokkene

¹⁹ Exclusief (ambtshalve) energietoeslag

Wat heeft het gekost?

Inkomen en armoede	Rekening 2022	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 totaal	Rekening 2023	Budget resultaat 2023
Structurele lasten	-10.571	-10.514	-10.586	-10.301	285
Structurele baten	7.708	7.549	8.377	8.316	-61
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	268	268
Saldo structureel	-2.863	-2.965	-2.209	-1.717	492
Incidentele lasten	-5.050	-62	-3.175	-3.270	-95
Incidentele baten	3.619	-	1.326	1.517	191
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-	-	1.429	938	-491
Saldo incidenteel	-1.431	-62	-420	-815	-395
Saldo van de baten en lasten	-4.294	-3.027	-2.629	-2.532	97

Lasten en baten

Voorgestelde overhevelingen

Steunimpuls

In de 2e kwartaalbrief is € 145.000 beschikbaar gesteld voor een steunimpuls. In 2023 is ingezet op het extra ondersteunen van inwoners die dit nodig hebben, onder andere met de energietoeslagen en de maatregelen van de steunimpuls. Alvorens het budget van de steunimpuls in te zetten zijn de regulier budgetten gebruikt. Dit heeft ertoe geleid dat er vanuit de steunimpuls nog een budget van € 137.000 resteert. Dit budget willen we in 2024 inzetten. Inzet van deze middelen hangt af van de uitkomsten van de evaluatie van de steunimpuls.

Basisbanen

In november 2021 is er een amendement van de Ouderenpartij Diemen ingediend en er is een toezegging gedaan om in 2022 en 2023 te starten met twee basisbanen.

In 2023 is geprobeerd om basisbanen te realiseren. Dat is niet gelukt. Het ziet ernaar uit dat in de eerste helft van 2024 wel een basisbaan gerealiseerd kan worden. Het verzoek is om het in 2023 gereserveerde budget van € 106.000 over te hevelen naar 2024 en 2025 (€ 53.000 per jaar).

Investerings

Investering (bedragen x € 1.000)	Budget	Realisatie t/m 2023	Vrije ruimte	I: in uitvoering D: doorschuiven V: vervallen A: Afgewikkeld
Geen investeringen binnen dit programma				-

Vrije tijd

Portefeuillehouder: J.D.W. Klaasse

Doelstellingen in één oogopslag

